ՔՍԱՆԵՒԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1457 — ՇԱԲԱԹ — 3 — ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 1873

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկանագինն Պոլսոյ համար 180 ղշ.
» Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ ի Պոլսոյ » 90 ղշ.
» Գաւառաց » 5 Մէճ.
Իւրաքանչիւր թերթին գին 30 փր.
Յայտարարութեան տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար գնոյ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գրուած գացած լրագրոյ համար ծախքը խմբագրութեան վրայ։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրի — յղուելու է ուղղակի, ի Պոլիս, Ալինիի խան, Մասիսի գրասենեակը։
Համար ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 12 Նոյ.

Մաք-Մահոն մարաջախտին իր իշխանութիւնն երկարելու խնդրոյն համար կազմուած յանձնաժողովն այսօր ընդունեցաւ, յայտնելով որ երկրին յաջողն համար իրենց պաշտօնը յառաջ կատարեն, ու երկնցուցած թէ խորհրդարանական խնդրոյ համար պէտք է նախապատուութեան հետ բանակցին։

Աշխարհամտաւ կը համարի որ Մաք Մահոն մարաջախտին իշխանութեան երկարելու օրինագծին մէջ հանրապետութեան նախագահի տիտղոսը դրուի։

Ժողովին հանրապետական անդամներն առաջարկեցին որ հանրապետութիւնը հռչակուի եւ ժողովրդեան քուէին դիմուի։ Յանձնաժողովին մեծամասնութիւնը կը խնդրէ որ սահմանադրական օրէնք մը ժամանակին քուէարկուի երաշխաւորութեամբ։

Պ. Լապուլէ՝ յանձնաժողովին ատենադպիր անուանեցաւ։

Պերլին 12 Նոյ.

Բրուսիոյ երեսփոխանական ժողովն այսօր բացուեցաւ։ Կայսեր առանձնախօսութիւնը Բրուսիոյ թագաւորութեան ելմտական վիճակին գոհացուցիչ ըլլալը կը յայտնէ, որոյ առաւելուրդն Լեհերէնի տարւոյն մէջ պատուոյ նուաստութեան եւ համաձայնութեան մեծ յառաջացած, որով խորհրդարանին կրնան նոր հարկադրութեանց ծանրութիւնը թեթեւցնել։ Կայսրն կը ծանուցանէ թէ Եւրոպիոյ բարեկամութեանց վերաբերեալ բաղձանքներ պատասխանած են, եւ թէ կառավարութիւնն այլ եւ այլ դաշնակցութեանց վերաբերեալ օրէնքներուն գործադրութեան ծրագիր մը պատրաստած է, եւ համաձայն դէպ խաղաղութեան՝ ընդդիմութեան։

Պ. Բուն՝ պատերազմական գործոյ նախարարութեան հրաժարական տուաւ։ Կայսրն իր անձնական խորհրդակցութիւնը յայտնելով յետաձգել, եւ ամէն գործակցութեան ինչ յաջողիլ անոր։

Ալեքսանդրիա 10 Նոյ.

Կառավարութիւնը կէս միլիոն լիրեի Եգիպտոսի գրամ ցրելու կանոնը։

Լոնտոն 11 Նոյ.

Եգիպտ. միլիոն լիրա Եկեղեցւոյ բերդը եւ գրամ կապատութիւն հոն գետոյնջերը վերջը։

Վիեննա 13 Նոյ.

Բէյթագի Հայր լուրերը կը ծանուցանէ թէ Աւստրիոյ կայսր Պետերբուրգ

մի դէպքին վրայ գոհունակութիւն բացատրութիւններ տալով ծանուցանէր մը ղրկեց Բ. Դրան, եւ առով այն խնդիրը վերջացած կը նկատուի։

Փարիզ 13 Նոյ.

Յանձնաժողովին մեծամասնութիւնը Մաք-Մահոն մարաջախտին իշխանութիւնն հինգ տարի երկարել կառաջարկէ՝ յառաջիկայ ազգային ժողովոյն գումարման թուականէն սկսեալ։

Լոնտոն 12 Նոյ.

Թայմզը կը գրէ թէ կրցած տեղեկութիւն առած է՝ Ամերիկեան վիրժինիուս շոգենաւին հրամանատարն եւ մէջը գտնուող 48 մարդ Սանթիակոյի մէջ հրացանի բռնուեցան աքսորուած եւ յարգած օրերը։

Սպանիոյ կառավարութիւնն այս գործին վերաբերեալ պատասխանատուութեան հրամայած էր հետագօտութիւն ընել Ամերիկայի եւ Հաւանայի մէջ տեղի ունեցած ըլլալուն պատճառաւ ժամանակին չկրցաւ համաձայնիլ։

Լոնտոն 13 Նոյ.

Թուրք	Փոխ.	45 3/16
Փոխ.	1865	64 1/2
»	1869	55 1/8
»	1871	60
»	1872	78 1/2
Անգղ.	փոխ.	92 1/16

ՊԱԶԷՆ ՄԱՐԱՋԱԽՏԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

(Շարունակութիւն տես Թիւ 1456)

Իր առջեւ բացուած վարչական ամսիկներն հրամայուած մարաջախտին ալ միայն առանց վարանելու կը եւ ուղղակի բարեացը կոչելն հաւանութիւն կուսաց Թիէրի առաջարկութեանց, այլ եւ չգտնուած բան, գործին վախճանը վաւերացնելու համար իր պարտքին անվարանելի գտածները կը յայտնէ անոր։ Մարաջախտին խորհրդով Պոլսոյ պաշտպանք կայսրուհւոյն կարծեաց։

Ուրիշ կը մեկնէ, որոյ համաձայնութիւն մը կը ծագի Թիեռանցն հետ Մարաջախտն կրնար կեցանց փոխանակ կայսր նուաճ դրեր Բրուսիացւոց Ալզաս գաւառն, եւ պատերազմական պատուով անձնատուր ըլլալ կառավարիչ։

Բայց Ուէրէ ոչ եւս երեւան կերպ, ոչ այլ ըստ մը կուսաց։ Անոր յանձնելով ամսոյ 26էն ետեւ կը նշանակէ թէ բանակցութիւններն յաջողած չէին։

Այսպէս ահա Մարաջախտն իմանաւ թեան մը կողմէ վասնզի պարտուն մը յանձնելով իրեն ներկայացաւ եւ Թիէռանցն հետ համաձայն ըլլալն յայտնեց անձնական մարդու մը թէ սղրութեան բազմաթիւ մերձաւորութեան մը մէջ կը մնայ՝ փակելով նոյ իշխանութիւնն տալու համար, որ հաւանութիւնն իր գլուխ ծանուցած էր Սեդան 25էն սկսեալ մինչեւ իր բանակը կղզեցուց կարող զինուոր մէջ էր, պարէն եւ ռազմամթերք ունէր, եւ մեզ 33ն ի վեր ոչ պաշտպան մը բանակերպած ըստ հանր մըրած չէր։ անձնատուր ըլլալ եւ կա-

նոնաւոր իշխանութեան մը վերահաստատութեանը գործակցելու առաջարկութիւն կընէ, թէ եւ այդ անձնատուութիւնը Թիէռանցն կառավարութեան արքունիքի միայն ծանօթ մը պաշտօնապէս բանակցելու սիրել վարկանաց զինուորներն ընկերէ։ Դաշնակից նոր կառավարութեան առաջարկեց ալ հարկաւորաց պատերազմ պիտի յաղթանակ։

Եւ սակայն Մարաջախտին պարտականութիւնը կառավարութեան յաղթել եւ առաջ էր, իր պարտքը կամիլ էր։ Եթէ արդէն դաշտի մէջ ճակատամարտ տալու միջոցի մէջ չէր, կրնար գոնէ Մեծի բանակին զօրքն, անցնել յարձակումներով պաշտպանել բանակը մասն մասն կռուելով։ Ինքնաւոր անկանց ազնուաբար անգործութեամբ կենալն, եւ մեծ կայսերն ալ նաւթերը կորսուին։ Այնոց առաւելութիւն երկարելու համար բնաւ որ եւ է նախաձեռնութեան միջոց մը ձեռք չառնելու, եւ սակայն մարաջախտը Մեծին չկրցին գրաւած ըլլալով, քաջ զինուորը որ պարէնի խնդիրն անհնին կարեւոր էր, որովհետեւ անոր պարտածան հետեւանքն անձնատուութիւն էր։

Ինչո՞ւ համար մարաջախտը՝ փոխանակ Թիէռանցն Թէեսգրութեանց ականջ կախելու՝ այդ այն պաշտպանութեան կառավարութեան հետ յարաբերութեան չմտաւ։ Իր անձնական բնորդումն միայն Թիէռանցն հետ բանակցութեանը դառնալով հետաքրքիր գիւղն այս պարտականութեանը կրնաւ անհնար նամակ մի այն գրած է պատերազմական գործոց նախարարին՝ պաշտպանի բոլոր միջոցին մէջ. այս ալ յարաբերութեան լուրջ մը փորձ մը չէ, կրնար համարուիլ։

Այն միջոցին ետք (Սեպտ. 25) ասիկ իր պարտքին զուգանիշ Պ. Ռէնիէի կը յայտնէ, պատերազմական գործոց նախարարին չմնացեալ իր ամբողջ հրովարտակ եւ անհաշտ պայմանաւոր եւ բնաւ տեղեկութիւն մը չառաւ իր դիտաւորութեանց վրայ։ Վերջապէս այնչափ կը մնայ առաջարկներուն անկեցած պարտականութիւնները, որ չէտքերի պատասխանել Թուրքացի պատուանն, որ եթէ հաղթանակոյն թող կառավարեցին պաշտօնը չունէր, Թիէռանցն հետ մարտնչող ազգային կառավարութեան կրթող եւ իր բանակին կորուսթիւնը ծանուցանէ։

Այս ապարդիւնքեր հալածական նամակներ կը ստանէր Մեծէն, բայց անոնց մէջ Մարաջախտին երբեք գիր չէր առ պատերազմական գործոց նախարարն։ Այս ամենն ինքնութիւններն կրնան ունենալ երկարելու թէ Մարաջախտը պատերազմական գործոց նախարարին հետ յարաբերութեան մտնել չէ ուզած։

Նոյնչ Մարաջախտն այսպէս դիտմամբ ազգային պաշտպանութեան կառավարութեանը կը մերժուած կառավարութիւնն ընդհանուր Մեծի բանակին բարեկամներն հետ հաղորդակցելու համար Ֆրանսերէն կը յայտնագրէ եւ միջոց կը յուղարկէ ապահով բարեկամներն ու թէեւ այս բազմաց հաղորդ զինուորական Ռէյարդը Քէրիօր եւ Վիլ. Պազէնի մարաջախտին խօսքին նախոյն Մեծ բնակ յափ չէր համեր։ եւ սակայն քննութիւնն համառօտելու տարած է այսօր, թէ

Թիէռանցն յատուկ կերպով Պ. Ռէնի անդամական վերջին օրերը Մեծ ռազմ է՝ բազմանալով Մարաջախտին թէ Թիէռանցն եւ Լոնդոնի մէջ բանակ պայման դնել ուած կամ։

Այդ այլին պաշտպանութեան կառավարութեան հետ հաղորդակցութեան ձանելու կարող ըլլալով ու չմնելով, Մարաջախտն առ Պաղդիոս ունեցած բոլոր պաշտպանութեանց դրժելով։ Իր բանակն այլին միակ յայտ էր, բանի որ կանգուն կը կենար, բան մը կորսուած չէր. ամէն որ կը յուսայր թէ Մարաջախտը Թիէռանցն գիծերը պատռելով երկրին ներսերը պիտի համնէր, ուր նոր գումարուած զօրքերը՝ փորձ եւ կիրթ բանակներ չունենալնուն չէին կարող պաշտպանել։

Այս միջոցին մէջ, եթէ Մարաջախտն երկրին պաշտպանութիւնը ձեռք առնող կառավարութեան հետ յարաբերութեան մտնէր եւ Թօուրի մէջ կամ՝ ուրիշ կողմ միաբանութեան գործողութիւն մ՝ընելու վերա խորհրդակցէր, ո՛վ գիտէ ինչ արգիւնք կրնար յառաջ գալ։

Այնուհետեւ հրամանատր մը մէջ կառավարական ձեւի խնդիրն ինչ կարեւորութիւն ունէր։ Այդպէս եւ Թերվէօ Լորէնի ալ գաւառները Գերմանիացւոց ձեռքն մէջ չէին։ Մարաջախտն այսպիսի ժամանակ մ՝անդադրն կրնար եւ Թիէռանցն հետ կառավարական ձեւի վրայ կը բանակցէր։

Կայսրուհւոյն պաշտօնն ալ ալ էր Սիրոր Պուրպաքի դրամակեան իր քովն կը մեկնէր, իբրեւ կուսակ անոր որ Թուրքերէն եւ իր առքն ազգային անկախութեան պաշտպանութեանը նուէրէ։ Եթէ այսպիսի գործ մը պատիւ կը բերէ կայսրուհւոյն որ իր սրտին կսկիծները գիտէր բռնելու ամէն պարագայի մէջ եւ Ռուսաստանի կը նուաճէ մարաջախտին փառաւոր հայրենիքը, որ հայրենեաց դժբաղդութիւններուն մէջ իր բաղդն առաւել բարձրացնելու ասիթ կը փնտռէր։

Կայսրուհւոյն հայրենասիրական ետանդին դէմ կը համեմատի թէ Ուէրէի մարտնչողութիւնը մեծամասնոյն եւ աւելորդ բաղմանայ մեծ կը առաջարկեալ դասաւորութիւնը, որոյ տասոյն առաջինը երկրին անդամատութիւն էր։

Ուէրէի յայտնելէն ետեւ՝ մարաջախտը նորէն բանակցութեան ձեռնարկեց, զինուորել որ անդադրոյ ալ երկինքը Այնքան չարամէջ (առ կայսրութիւնն) հասարակութեան վերադառնալու պէտքն մը ներկայեալ էր, այն Օրէլեանն (Օրլէանի կառավարութիւնն) եղած այն հաշտարար ծանուցումն, որ Պազէն մարաջախտին զաւակական բազմը Թիէռանցն գիտաւորութեանց յաջողութեան հետ կը յարմարէր։ Այսպէս մէջ ալ տալ է փորձառել անոր ընթացքին յարմարութիւնը, եւ ոչ կայսրութեան յաջողութեան մէջ, որոյ առաջ յղեր էր, բայց յետոյ իր փառասիրութեան եւ անկախ զինուորութիւնը զինքը վերցուցին ու այն կը գործէին։

Պատերազմական ատեանին պատերազմի Մեծ.

Երբոր Ռէնէ-Վիլինչոյի ճակատամարտին ետեւ Պազէն մարաջախտ իր բանակը Մեծի տակ բանակեցուց վերադարձաց, երկրին այն դրաստակին պաշտ-

պատուութեան պայմանները կատարելապէս կըմբռնէին։ Ինչի մէջ թողուցած սրտերնին մեկերնին այն հզօր ուսումնական երկիր գիմնազիոնին քանի մը ջանացէք։ Բանտերնին հոն վերադարձին այս վիճակը տարօրինակ կը ծանրացնէր. կը ասկայն մարդասիրական յետոյ հոգ չտարաւ իր դարձանոց մասը զատուած պարէնները հաւաքելու. և իր զօրաց տալով դարձեալ վերադարձներու։

Նորանշելի.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական Հրամանաւ՝

Նամիգ փաշայի որդի Ճէմիլ փաշան Պետական խորհրդոյ անդամ անուանուեցաւ։

Կը լսենք թէ դրամի վրայ շինուած նոր օրէնքը կայսերական հաւանութեան մատուցուեր է։

Կըսեն թէ այս նոր օրինաց մէկ յօդուածը սպառք կըդնէ ամեն փոխառութեանց և խառնակութեանց վերայ որ տոկոսներով դրամը մուտելի առատութ մ'ըրած ժամանակնին՝ գործածուր ընկալագիր մը պէտք ունի գնալով, ինչպէս որ Գաղղիոյ, Անգղիոյ և այլ քանի մ'եւրոպական երկիրներու մէջ օրէնք է։

Երեքշաբթի առաւօտեան մեծ գին ժամանակ Օրթագիւղի առջեւ նաւակ մը Շիրքէթի շոգենաւներուն մէկէն կոխուելով խորտակեցաւ, և մէջը գտնուող երեք մարդ անյայտ եղան ծովուն մէջ։

Եգիպտոսի խտիվին երրորդ որդին՝ Հասան պէյ, Կայսրոյ պաշտօնական զօրաց մեծ բոլոր հեծելազօրութեան մէջ ծառայութեան պաշտօնէ ընդունած ըլլալով, հօրը պաշտօնաց հանճարոյ զինուորական գունդերու մէջ ալ հետագիտել ուզած ձաւայէ, որպէս պի Փաշաներէ և գիտուն զինուորական մ'ըլլայ և Եգիպտոսի զինուորական տեղեկութեան գլուխն անցնի։ Արդէն խտիվին մեծագոյն որդի Թեվֆիկ փաշան նախարարաց խորհրդոյն նախագահ և երկրորդ որդի Հիւսէյին փաշան ալ հասարակաց կրթութեան նախարար եղած են։

Նիկոմիդիոյ կուսէն կըգրեն թէ անցեալ շաբաթ օր, քաղաքէն քանի մը ժամու ճամբայ հեռու, յոյն վաճառական մ'աւազակներու պատահելով սպաննուեր ու կողոպտուեր է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ
ԽՕՍԱԳԻՐ ԲՈՐՍԱՅԻՆ

2 Նոյ.	ոսկւոյ թրքական		51,28
3 Նոյ.	շաբաթ առաւօտ		
	բացուեցաւ		51,35
	կէս օր		31,34

Կ. Պոլիս 2 Նոյ.

Օսմանեան ժէնէրալի բանկին Անգ. լիր. 8.			
« փոխանակութեան	»		4.10
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»		4,16
Թրքական Քօնսօլ	»	Օսմ.	9,30
Թրքական Օսմ.—Փիւրք			3.30
Երկաթուղեաց հին		Ֆր.	125.50
« նոր			70.50
Փոխ. 1863		»	324
» 1865	»	»	330
» 1869	»	»	272
» 1872	»	»	76 1/2
Թրամուէյ		Օսմ. լիր.	10.60

ԸՆԹԱՑՔ ԳՆԱՑՈՅ
2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ձեռքի լիրա	գուրուշ	111
Նափոլէոն ոսկի	»	87.20
Անգլիական ոսկի	»	89.30
[illegible]	»	51.30
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	104.10
Պէշլիկ	»	120

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅՔ ԵՒ ԱՍՈՐԻՔ

Գ.

Նիւթական օգուտներ և ակընկալութիւններ, քաղաքական նպատակներ ու դրդառիթներ, ամեն ազգաց և ժողովրդոց մէջ միութիւն կը գոյացնեն, ախտեր և դաշինքներ կը կազմեն, որպէս զի ուժաւորին ազգերն ու ժողովուրդները այս ընկերական փոխադարձ օգնութեամբ իրենց ներքին կացութիւնը բարգաւաճ ու ապահով պահելու։

Երբեմն Ասորւոց ազգն՝ իր եկեղեցական ժամանակ այս մարդկային և ընկերական պայմաններն ալ միայն ղրկուած է Հայերուն օգնութեան, այլ և մայր Հայրենակցութեամբ միշտ անոր հետ ամուր եղբայրութեամբ փարուած և անոր առաջնորդներուն ալ անկեղծ է անկարգ փառաւորութեամբ, ինչպէս որ մեր ազգային պատմութիւնը կը հաստատէ։ Այս վերջին դարերու մէջ Ասորի եկեղեցին ազգասիրութիւնն ու Հայոց ալ օտարութեան օգնին որ չատ անդամ անդրուատ և երբեմն ալ Պատրիարք արքունեաց անցած է, մինչեւ անցեալ տարի չորրորդական տուեալներն խախտեալ միութեան մ'աւելի տուած էին։

Բանի մը տարի և ստոյգ Հայեր՝ այսօրեւս Ասորւոց մեր պատրիարքարանի պաշտպանութեանն ընդունելով, մեր Պատրիարքարանը կառավարական նիրհ ստացած ուղղ բաժանման, և խըռովի կըզատիկին ինչ ազգային գործերը կըսկսան, բայց այս խնդրոյն քանի չարժեցուելն Ասորի եկեղեցին փառաւորութիւնն է, որ ժամանակ մը նշանաւութեան և ազգասիրութեան կրակները վիճակը մէջ չէր կրնար յարմիլ, իսկ հիմա Հայոց մէ վայելած շնորհներուն չունիլ տուած ըլլալով խիղճ կուզէ այն միութիւնը՝ որ նիւթական և քաղաքական դոհոցութիւններէ դատ աւելի սերտինը մը բնաւ ունեցած չէ մեզ հոմոր։

Մեր եկեղեցիներուն մէջ շատ անգամ մանաւանդ ամենէր յաճախող են՝ Ասորւոց ազգին որ իր կրօնական ծէսերն ու արարողութիւնները իր եկեղեցին ներսը կատարէ, ինչպէս որ մինչեւ ցայսօր կը շարունակեն երուսաղէմի մէջ։ Իրենց եկեղեցեաց չինութեան համար՝ Հայոց կաթողիկոսներէն Պատրիարքներէն կոնդակներ տուած և այն շինութեանց տաճարին ինը Հայ ազգին սատակներովն 'ի գլուխ հանած են։

Ասորի եկեղեցին՝ ամեն անգ՝ իր ժողովուրդին աւանդներէն աւելի Հայ ժողովրդեան հաւանքը ունած է, ոչ ուք կրնայ ուրանալ զայս։ Ցերէկոց որդւոց որ այս ժողովրդեան անթիւ գործերը մեր Պատրիարքարանը առած է միշտ՝ ծոխքի ազգին ննջանաշնորհել։

Ցնօք՝ գիտենք և կը փափաքինք հաւնիլ թէ Ասորի ազգն իր կայսրած այնքան շնորհաց ինչ փոխարինութիւն ըրած է. նաև կուզէինք հաւանալ թէ Հայ ազգն որ Ասորւոց պատճառաւ մինչեւ հիմա իր ասանիւ գործերը շատ անգամ երեսի վրայ թողուցած է, նիւթական կամ քաղաքական ինչ օգուտ քաղած է։

Աւետարանական ճշմարտութիւն մ'է թէ պէտք է թշուառին կարեկցիլ, տկարին օգնել, աղքատաց կերակրել և այլն. բայց ո՛ր Աւետարանը կըսէ թէ քու պատրաստ հեռաքէն հացը առ և ուրիշին տուր՝ գէ. ո՛ր Աւետարանը կըսէ թէ քու սրտերդ անխնամ երեսի վրայ թող, և ուրիշինը մշակէ։ Մեր ազգին անձուկ վիճակին ինք զինք հոգալու իսկ անբաւական է, ո՞ւր կը մնայ ուրիշներուն օգնել։ Այս՝ նմանը պէտք է նմանին օգնէ՝ երբ կարող է. բայց մեր ազգին մինչեւ ցարդ Ասորւոց օգնելն իր վիճակին բաղդակիլն հակառակ է, և բացարձակապէս ապօժ մ'է որ կը կրէ։

Եթէ մեր ազգին մինչև ցարդ Ասորւոց ազգին մատուցած ծառայութեանց՝ շնորհաց և պարգևաց փոխարէն՝ գէթ բարոյական միաբանութիւն մ'ունենայինք, մեծ շահ մը կը համարէինք զայն, այլ ինչ հակառակն երբ գործադրութեամբ մը նախանձական ազերսանք հասուած մը կը տեսնենք, զոր արժան կը համարինք անտարբերապէս դնել հոս։

«Մենք որ այս տեղ տարական, «անդադրութեան և մեր օգուտը ծախել «ըլլալի ընելու համար . . . կրցուածքը «չունինք, ուրեմն ինչո՞ւ անկոյծարար մեր այս խոշոր պահանջը ԿՆԵՆ «կը խոսէք։ Ամեն ազդ՝ յառաջադիմութեան շաւղին մէջ է, բայց մեր «ազգը ասկուէն նոր կըսկսի յառաջ-«դիմութեան աղաղակել. ո՞վ կը հաւատայ թէ այս մեծ ազգը առանց և «ինքնակարգ դպրոցն մէջ կարողի պատուիրութիւնն ալ կրերնուդ առաջ ըսել. «կոլոր ապրաց նախանձը չարժեց Ա-«սորւոց ազգին ալ ուղղըն այսօր դիրք «կը խնդրէն. ուրիշը գ գաղափարա-«կութիւն կազմակերտ. Այս ասանք «ննե. . . մեր խնդրածներն և կար-«ծեմ ամեն ազնուա Հայեր ալ մեզ «տանելք կը բաղձան. աւասիկ մ'նե-«րկ պէտք, ո՞վ վեհանձն Հայեր, և «այն կարելի է, օգնեցէք ինձ»։

Այս պարագաներէն՝ որ Ասորւոց կաթողիկոսի փոխանորդին առաջադրութիւնը կը կրէ, Ասորի մանկանց և մանկահասակ դաստիարակութեան պատասխանի տակ ծածկել կը ջանայ Ասորի եկեղեցին փառաւորութիւնը՝ որ բաժանման խնդրոյն բուն պատճառն է, և մեր երկու ազգաց միութիւնն երբեւ իրենց դաստիարակութեան և յառաջադիմութեան խոչընդոտ կարծեցուած է։

Ասորի փոխանորդն իր ազգը խաբած և մեր ազգն ալ յանիրաւի կըսպառնած չըլլալու, և այսքան ժամանակ վայելած բարեաց փոխարէն ապերախտ չգտնուելու համար՝ պէտք է հաստատէ թէ ե՞րբ մեր ազգն իրենց դպրոցներ բանալու արգելք եղած է, ե՞րբ իրենք իրենց դաստիարակ կրթութեան համար վարժարան մը բացած են, ու մեր ազգը զայն գոցել տուած է։ Նաև պէտք է հաստատէ մեզ թէ Պատրիարքութիւնն և մանկանց դաստիարակութիւնն ու յառաջադիմութիւնն ինչ առնչութիւն ունին իրարու հետ, որ դատ Պատրիարք մ'ունենալէն՝ դաստիարակութիւն և յառաջադիմութիւն կը հետեւցնէ։

Կերեւի թէ Ասորի ժողովուրդն այդ ընդդմութեան և բաժանման դէմ է, և փոխանորդն ալ ժողովրդեան և ընտրելոյն մէջ համակրութիւն մը գոյացնելու համար այդ անորդ միջոցն ընտրած է, այն է՝ խաբել Ասորի ժողովուրդը թէ յառաջադիմութիւնը դատ Պատրիարք ունենալով կարելի է, և միանգամայն ամբաստանել զրպարտել Հայ Ազգը թէ իրենց յառաջադիմութեան արգելք եղած է։

Ասորի փոխանորդն եթէ Ասորի եկեղեցին փառաւորութիւնը գոյացնելու գիտնալով թիւն ունենայ ինչ հարկ կայ խաբէութեան և զրպարտութեան ապաստանիլ. չէ՞ր կրնար աւելի պատշաճաւոր մ'եր գիտէր խօսել, ճշմարտապէս իր ազգին իբրև անկախ ազգի փափաքը, Հայ ազգին ալ ինքնավարութիւնն պահելով չմոռնալ անոր վերջապէս մեր զերբ ուրիշ ազէկ կըբա ներ փոխանորդ. հայրն եթէ բաժանման և դատ Պատրիարքութեան մէջ երաշխաւորեր իր ժողովրդեան գէթ արդի վիճակին ու կացութիւնը քան թէ միացական անհամներու տակ առանց առողջ պատուիրութիւններ ըսէր, որովհետև Հայ եկեղեցւոյն և իր ժողովրդեան իսկ արհամարհանքը կը հրաւիրէ իր վրայ։

Հաւանելով Նամակը՝ զոր Դամաթիոյ Ալեքսանդրոսի վարժարանին աշակերտներէն անձնք յերկն մեզ, Ազգին առջև յանրութեամբ կը յանձնենք։

. . . խմբագիր.

Փող ամսոյ 30 Թիւ Թերթին մէջ Ս. Ալէքսանդրեան տաշարանութեամբ նամակ մը կարդացինք, որ Դալաթիոյ գաւառական վարժարանին ներկայ անկերպարան վիճակը նըկարագրելով, փափագեան Սահակեան էֆէնտիի թող ու անհոգ ընթացքը կը մեղադրէր։

Մեծ. նամակագիրը խիստ համառօտ կերպիւ նկարագրած էր, այնպէս որ կարող եմ ըսել թէ դըպրոցին մէջ անցած գարշանքներուն մէկ հարիւրերորդն իսկ չէր։ Ուստի մեք յառաջներ գալով աւելի ընդարձակ կերպով մը կուզենք ներկայացնել դպրոցիս Տնօրէն Փափազեան էֆէնտիի արտասովորութիւնները, և նորա այս ընթացքէն դպրոցիս մէջ յառաջ եկած անկարգութիւններն ու ապօրինաւորութիւնները։

Փափազեան էֆէնտին ազգին համար ամեն բան է. որովհետև Երեւփոխան, Թաղական ժողովոյ, Տեղական Համաժողովոյ և վարժարանական ժողովոյ անդամ, Դալաթիոյ Թաղ. խորհրդոյ, Դալաթիոյ դպրոցին Հոգաբարձու, Տնօրէն, Դասատու։

Արդ՝ այսչափ պաշտօն ստանձնող մը կարելի՞ է որ իւր անձնական և անհրաժեշտ պարտականութիւնները խղճի մտօք կատարէ. ընականաբար ոչ. ասիկա ծանր տուած է դպրոցիս ներկայ անկերպարան ու ցաւալի վիճակը։ Կը թողունք կառավարչութեան և միւս ժողովականութեանց պաշտօնները ազգին, Թաղականութիւն ու Թաղեցւոցն, և կուզենք դպրոցին մէջ վարած պաշտօններուն վիճակը ցուցնելու։

Ա. Փափազեան էֆէնտին Դալաթիոյ դպրոցին տնօրէնն է, բայց իւր տնօրէնութեան պաշտօնը դպրոցին մէջ չկատարելով կամ Թաղ. խորհրդարանին մէջ և կամ աւելի անկեր չըկած միջոցին կը կատարէ, ծանուցանելով թէ «այն ալ ազգին գործն է, եթէ ես չկատարեմ ինձմէ աւելի ձեռնհաս մէկը չկայ որ կատարէ»։

Բ. Դպրոցին դասատուն է, բայց իր դասատուութեան բուն պաշտօնին աշակերտաց Թողլով, ինչք օրը 1/2 և կամ 3/4 ժամ այն ալ իր ուզած օրը, մերթ Աւետարանէն հատուած մը բերանացի թարգմանելով, մերթ Աւետ. մը պատմելով, մերթ եկեղեցական պատմութիւն, մերթ Տընտեսագիտութիւն, մերթ Պատրիարքի ընտրման խնդիր գոյ կուտայ։ Ինչպէս որ Ս. Լուսաւորչի վէհ. հաւաքելոյթ պատմելով իրեն սրբ. բազմութ կը ջանայ ըսել մեզ՝ իսկ

այսօր ընդհանրական մէն՝ ԺԹ. դարու գիծով կը դրէ և ծախսերուն սղացումը կը պահանջէ ։ Ահա այս գաղափարը կուսայ մեզ՝ առանց գանձ մեն 'ի կառավ հանելու, և աշակերտաց բան մի սորվեցնելու ։

Գ. Դպրոցին հովարտաձև է. բայց գուշակ ընդ կրթութ, որ ինչ այս դպրոցներ չը կատարէին զառ, իւր բնիկներէն եղեան անդամ՝ ունենալ չանկին ։

Աշխատանի փախագեան Էֆէնտիի ընթացքը ։

Այս միձակը մեծնելով արդէն մեր նախորդ աշակերտակիցները, 1871ին բողոքեցին, և իրենց բարքը մինչև փայլական առաւելները ճանաչեցին. բայց 'ի չնորհս ծախսերուն սղացման ակինչ չաշխեցան, և այն առեն բարձրագոյն կարգի աշակերտներէն 15ի չափ աշակերտք յանձնելու գործերին պատրաստեցան. այս անդլուծութիւնը հանգետ մը մարմեցէն կը կոտրեցինք զի մի գուցէ մեր այս բողոքը 'ես հատապահութեան և մասնաւորապէս մեր ծնողքներէն 'ի նկատի չառնուելով գոհ երեւանք մենք ալ Փախագեան Էֆէնտիի ցասմանը. բայց հոգ չէ, մենք ալ մեր զգացինք, առեկայն պիտի փրկենք մեր 150ի չափ մասնակցութեան կերպով կրաւքը. զի փրկութիւն գոհագ կը լինի ։

Փախագեան Էֆէնտին այս միձանկէն յառաջ եկած է դատաստանաց ատեան և կառավարչին չափազանց թուլութիւնը, օրովհետև իրենց միայն հակագ մարմին մը չունէին, ինչպէս միւս բոլոր հետեւաբար իրենք և ս Ցեղերնին նման առա և անց գերերեալ կանցունեն իրենց ժամերը, առանց մասծելու 150ի չափ մանկանց անոյժն ժամերը, որոնք աղէ են այսօր այն կեղծաւորութեան ։ Ըր մանաւանդ նախ բոլոր, մէկ դատաստանին Մ. Միքայելեան և Յ. Նիւլեան ալ իրենց դասերը ձգելով Փախագեան Էֆէնտիի կողմէն յանցանքին բռնելու և հանդարտ առաջարկել առաջ կերցէին ։ Վերջապէս դատաստանաց մէջ եղ կառավարչաց անբաւականութեան կողմի կառավարչի մասին ինչ որ ալ ըսենք դարձեալ քիչ է. այնպէս որ դպրոցը առաջ ընել մինչև երկիւղի Բարերենի խոստովանութեան կը նմանի, և կառավարիչն անարժեր դրատեղեանին առաջ նստած՝ մենք գիտեր ինչ գիրեր կը գրէ. այս միձակին մէջ ինչպէս կարելի է աշակերտաց մտաւորութեամբ զառա ունել և պատրաստել, բնեթերցուց կը թողունք դասել և փախչ տալ, և միանգամայն կը հրաւիրենք յարգելի հասարակութիւնը որ անգամ մը 'իմանալու փափագանք այցելելով իւր ներկայութեամբ մեր այս խեղճ և ցաւալի միձակին ականատես լինել ։

Գանք ուրիշ հոգեւորականի մը ։ Փախագեան Էֆէնտի պատուիրակ մեզ որ իւր բանակցութեամբ աշակերտաց չարաթական 40 ական փարա բերել, որպէս զի դպրոցին թուղթ, գրիչ, մելան, ամբաւ 'ի ուրիշ այս տեսակ պիտոյքները հոգայ. այսօր 4 տարի է որ այս առուքը կը վճարենք, բայց մինչև ցարդ խոստացուածներէն և ոչ մէկը տեսնելու բախտն ունեցած ենք. մենք գիտեր թէ այս գումարն ու՞ր կը մտնայ ։

Ուստի... խմբագիր, հանեցէք մեր այս արդարացի բողոքը ձեր պատուական Մասեաց թերթերուն միջոցաւ արդեօք հասարակութեան ուշադրութեան յանձնել ձեր անաչառ գիտութեամբ ։

31 Հոկտ. 1873 Մնամք յարգանօք

([illegible])

... Խմբագիր ։

Հայերէնք տեսեր թերթին մէջ Սրբ. Միքայելեան Վ. Պողոսեանցի աշխատասիրած Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ պատմութեան վերայ «Քննադատութիւն մը» կարդացինք, զոր Արարատեան Աշխարհ ես հրատարակած և նորա հեղինակը կամ անոնցմէ մէկը իբրեւ մեր յողուածի թարգմանիչը և Միրզաէֆ թարգման էր ։ Արդարև այս աւելի, ոչ մեր էր Սրբ. Պողոսեանցի անունը պատուածելու, աւելի ինչպէս մեր անուշեղ և ամեն ազնիւ ազգայնոց առջև, ամբողջութեան կորչէ առաջ եկած խորհրդածութիւնը նուաստ թոթութ չանի և չկրնար ունենալ ։

Մեր նպատակը չէ՝ «Քննադատութեան» բառ առ բառ պատասխանելով նոր քննադատութիւն մը յօրինել, վասն զի մեզ համար այնչափ կարեւորութիւն չունի, մանաւանդ կը յայտնենք որ Սրբ. Պողոսեանց անպատասխանի չը թողուր այն անհաստ քննադատը, որոյ գրիչը ցաւալի է ոչ ազնիւ գործն է, որչափ ունի և նորա հանգամանք. և չենք կարծեր որ այս մասին կրօնական Աթոռ աղճատեալ բէ. առաջ մեզ կը մնայ հանդուրժել թէ՛ քննադատին և թէ քննադատութեան արժէքը և այնն ցուցանել՝ բարեփոխ ընթերցողաց դիտողութեան համար, որպէս զի այնպիսի մտածական գրուածքներով չը խաբուին ։

Քննադատս Արքեպիսկոպոս՝ կյուր մէկ, «Հրատարակած գրքի մը քննադատութեան մասին անձն ծայր. այսպէս է. բայց այս ազատութիւնը այն աստեն յարգի է, երբ ճշմարտութեամբ է ։ Որոյ՝ ներկայ քննադատութեան ճշմարտութիւնէ՛ շատ հեռու է, վասն զի ատելութեան և նախանձու կրից արդիւնք է ։

Ա. Ինչ է կրից արդիւնք չէլլա՛ր, որ միայն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ և հայ մանկանցն օգտին և բարւոյն մասնաւոր արդիւնք, այլ չէր այնչափ ուշադիր որ «կրօնքներու գովեստ է՛ այլքէն», և «մի քանի փոփոխականներ ալ իրեն գծածն հանած՝ ընդունելով հայ-ժամանակին Բողոքականութեան մէջ փոխ կերպին փոխանի որ քննադատ Արքեպիսկոպոսին Եկեղեցական պատմութեան մէջ Բողոքականութեան հակամիտութիւն նշմարած էր, պարտաւոր էր աներկբայօրէն իւր «քննադատական կարծիքը յայտնելով» յաջող դրուցուցնել և հետեւաբար Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ տարբերութեան ասկայ ինչ միջնորդել ։ Բայց քանի որ յարդ իւր այս պարտաւորութեան դէմ մեղանչելով բռնած էր, որով յառաջ դրանցեան իւր երևակայութեան, յայտնի է որ այժմ հրատարակեալ եղծուած պատմութեան քննադատութեան մէջ չէ, այլ կոյր նեղ. առանց այս նկատմամբ զինքը քննադատը ոչ թէ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Արքեպիսկոպոսին՝ այլ հոգեւորական է ։

Բ. Քննադատութիւնը կրից արդիւնք է, և այս է պատճառն անշուշտ ու «իր քննադատական կարծիքը յայտնելու», վասն զի առաջ երևակայելով միայնաթեան և մասնաւորապէս Սրբ. Պողոսեանցի դէմ կիրք ունէր, որովհետև յիրաւունք էր. խօլ այժմ իւր կրքերն հակառակ ունեցած փառաց պատճառ Արքեպիսկոպոսութեան զրկուած և փոխարէն [illegible] ձեռք ձգած ըլլալը հիմն ընդհանուր է, որ մեծագոյն փառ միջոցներս պիտի դիմէր, կամ գործիք լինելով չարամիտ հալածողաց ։

Գ. Քննադատութիւնը նենգաւորութեան հետ է, և թող նոյն խոհ քննադատը հասկցած լինելով չէր հասկընալով իւր անունը ստորագրել ։ Բերեւս այս մասին միայն հաստատութիւնը խոստովանելու համար պատասխանէ մէկ պատառ է, նոյն ասելու համար չէ ստորագրած ։ Եւ այս կը պատասխանեն—ինչ է այդ—չար անուանելու էր պատուոյ մասին, որովհետև չէր իւր անունն կենալ կորանոցուցած սրբակարօութիւնը երկրին ստանալու համար Պատրիարքարանի առաջ միշտ կիրքերով անուն իւր մեծին միոր համար արժէր է, որպէս զի կարդալով «Արքեպիսկոպոսին Եկեղեցւոյ մեղաւոր քննադատը ։ Եթէ յայտնէր անունը, «Արքեպիսկոպոս» չը պիտի կրնար ստորագրել. վասն զի ստորագրելով համար պիտի պարտաւորուէր Մասեացին մէջ յամի ստորագրեններ փոխանել, զոր չը պիտի կորուսանելու դառնել ։ Այս մասին այսչափ ։

Գանք այժմ ուրիշ կէտերու. Գ. Քննադատը կը գայ «Թող այսօր ես Հայ Եկեղեցին առողջութեան անկի, ոչ այնչափ այստեղ առ...» որպէս իւր ծոցին մէջ սնանող և իւր հացը ուտող խաւն մի մարդ կամ ։ Ահա են, որք իրեն հաւ և իրեն անցած Ս. Եկեղեցւոյ կը ծառան այգը պատուականք, քաջ կրթուած պատիւ մեջ արոտ գտնել, Եկեղեցւոյ պատմութիւնը պղծագործել և փառահեղութեան, Եկեղեցւոյ Ս. Հայոց վարդապետութեան և դրութեան անաղարտ հաւատի և անոնց համանիլ և գաղիա բառ հանձա իբրեւ յաւաւել կամ երևալ ։ Վերջապէս նոր անկախ եկեղեցի կազմելոյ յանուն իրաւունք Ո՞ գիտէ թէ որքա փառքեր [illegible] ։

Ըէ այլ և Գ. Քննադատն այս ընդհանուր կէտերով խօսած է, բայց ամփոփկեր ասած է ինքնագլուխ Եկեղեցական պատմութեան Սրբ. Հեղինակին. որովհետև մէկ քանի տող վերը իւր սրտին թէրևս յայտնագոյն կը թուէ, «Եթէ հաւանութեամբ չէ Բողոքականութեան» խառնելով և կարծեն թէ միմինչնոցուն առաւ ու պատմելը միայն այս խօսքը բոլոր համար կուրած է, որովհետև ոչ մի տեղ չէ ցուցնիր թէ ո՞ր կէտերուն, ո՞ր էջին մէջ «Ազգը պատմելով և բարեկարգել պահել մէջ որոնք ցանկերը խառնուած է. մինչդեռ մեր կարծը 'ի յառաջ հանդիսանալ կարծութիւն ունինք, և այնպէս կը գիտենք որ Սրբ. Պողոսեանցը իւր Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ ոչ միայն յանձին Ազգի պատմական ամեն եղածները խառնած պատգամած է, այլ նոյն խոհ իրենց ճշմարիտ Եկեղեցւոյ վերջը թողուածներ պարունակ անուանեալ է և իրաւամբ. վասն զի այսօր քանի որ մեզ չունինք ոչ խոստովանական հարազատութիւն և ոչ զաւարական իմաստութիւն, անոնցմէ Եկեղեցին և ազգային կրօնքը պիտի ըլլայ մեր Ազգին համար կեղծաւոր միութեան և անկախութեան ։ Եկեղեցին ալ [illegible] համառօտ նորինս Հայրենիք զօրութեան և Հայրենասիրութիւն հայոց համար սնող մի պահպանող. միայն եկեղեցւոյ ծոցին բաժնուածներն ոչ միայն կրօնափոխ այլ և ազգափոխ կը համարուին ։

Գ. Քննադատը չէ ցուցած թէ ինչ կէտերու մէջ սրբագրելու որպէս մէջ որոշ ցանկը խառնուած է. Քանի որ նա ինքն այս մասին բան մը չէ բացած, մենք բացատրենք. հին կամ եկեղեցական պատմութեան մէջ կէտեր, որք դըրսերեւալու կը գայթակղեցնեն. բայց ինչ տեսակ բարերարութեան ոչ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հայրապետ զուտ նորոյ բարեկարգութիւնն այլ մեր Քննադատին նման Հայ-Պապականներու և Բողոքականներու նման յանձնել բարեկարգութիւնը 'ի դէ գովեսեալն երբ կը կորուսանէ Եկեղեցական պատմութեան մէջ այն անարատ գիտութիւնները, որ փարթ ժողովքի Քաղկեդոնի, որոյ մէջ Քաղկեդոնական երկու բնութեան չէր որ կը պաշտպանէր հաւատոյ պաշտպանութեան համար, այլ հիմնական անկախութիւն ու գաղափարութիւնը Դաշնի հոգևորական անկախութեան և ներքին ազատ չէր որ կը դնէինք [illegible] պատրաստուելու և կայսեր [illegible] ։ Ու այն յաղթանակութեան և [illegible]րութեան, որով [illegible] կը յայտնէ և 'ի սերը կոչումն ։ Եթէ ես ալ նոյն տեղին լինէի անշուշտ պիտի գաղթէի եթէ կարդայի Սրբ. Պողոսեանցի որպէս գիտութեանները Քաղկեդոնի, Հռոմէական և Քաղկեդոնեան եկեղեցւոյ մէկ կողմանէ պէտք, որք յանձն կը ծածկէն և այսօր ևս կը ծածկեն նոյնանալ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ինքնուրոյն գոյութիւնն, ընկել անկախութիւնը և պատմել իւր [illegible] ։

Ինչպէս չենք տեսած թէ Եկեղեցական պատմութեան ո՞ր էջերուն մէջ Եկեղեցւոյ պաշտօնեայք պախարակուած և վարակուած են. [illegible] մի տեղ Եկեղեցւոյ [illegible] պաշտօնեայք չեն պախարակուած, այլ ընդհանրական իրենց հոգւոյ հոգեւորաց և պաշտօնեայ [illegible], [illegible] պահելու կամ նոյն խոհ կախարդանքերը՝ որ փոխանակ ընդհանուր ազգի համայնան հետևելու, փոխանակ բառ իրենց կոչման եկեղեցին կամ ազգը պաշտպանելու, միայն անձնական շահասիրութեան կամ այլ եւ այլ նկատմամբ յանձնական կամ բարոյական մոլեկանութեան հպատակած և քաղաքական հետամտութեանց զոհ եղած են, եւ քանդած են անհաշտ ազգն ալ հայածելով կամ այս ամենը անխախտել ազգովին, այսպէս միշտ որ խոտակած, փառաժողովուած և գոռացած են Եկեղեցական պատմութեան մէջ. վասն զի գայն կը պահանջէր եկեղեցւոյ ու ազգին շահը և դարն կը պահանջէր արդարութիւնը ։

Դատմատելէ զգուշ թէ Արժ. Պողոսեանցին ո՞ր տեղը հայոց մտքին ազատութեան և զրուածոց անանց հարուած և անանց չը հասած և գաղիա բառ հանձար յարգուած եւ երկարած է. Գիտենք այս մասին նախ փոխին ցուցը. առկայն մենք չենք բարբ որպէս զի նոր ինքն յայտնէ ։

[illegible]

Խմբագրութիւն. Տէր.

Ցաւալի կերպով որ է նոյեմբեր 4 ժամը 7ին Վարդուհեան ընկերութեան սորակերն ընդհանուր ժողովն պիտի գումարուի 'ի ժողովարանն Ս. Յ. Ոսկեբերան եկեղեցւոյ. Ուստի կը խնդրեմ ձեր Խմբագրութենէն անհրաժեշտ ներկայ ծանուցումս բարեհաճիք առնելով [illegible], վասնզի այս ժողովն է որ ընկերութեան հիմնարկութենէն ի վեր կը փոփոխեն, յորում պիտի արծարծի մեր ձեռնարկութեան վերջնական որոշումը ։

ԿԱՐԳ ԽՕՍՈՑ

Ա. Վարժարանին բացումը

Բ. Ընկերութեան առաջիկայ հաշիւը

Գ. Պարտաւորական հաշիւը

Դ. Վերանորոգման կանոնադրութեան փաստարկել

Ի դիմաց գործադիր ժողովոյ
Վարդուհեան ընկերութեան

Ատենապետ — Ատենադպիր
Տէր Ներսէսեան — Ս. Ս. [illegible]

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԻՒՄԱ

[illegible]

Թարգմանեց Մ. Յովսէփեան
Հատոր Երրորդ.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Թ. ՏԷՏԷՍԵԱՆ

1873

Ա. Տիւմայի նոր հրատարակիչք և Թուան սուրի նորը վէպերը [illegible] հրատարակէն նախ՝ հարկ էր նախ թարգմանել [illegible] և չէին վէպերը կերպով մը չարածանոնց գործն որ է [illegible] վիպասանին մեծ վէպերէն մին որ թէ պատմական նկարագիրներու, թէ հետաքրքրաշարժ անցքերու եւ թէ ճարտար հիւսուած բնի կողմէ ընթերցողին ուշադրութիւնը կը գրաւէ եւ միտքը կը կրթէ ։

Ամբողջ գործը 12 հատորէ պիտի բաղկանայ. Բաժին համար բաժանորդագրութեան գինն է 110 դահեկան, վեց հատորը առանձին եւս, գինն է 120 դահեկան. իւրաքանչիւր հատորը 12 դահեկան. Բաժանորդ գրուիլ ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլիս Յ. Գափաֆեան եղբարց գրատունը. Զարմանաբերյաբ Եօղուղլու թիւ 16, Զմիւռնիա Տէոէեանց գրատունը ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ

Ցանկերէն յիշուի հինգ դասատու մը կու գայ իւրեանց Պարոնեանց դպրոցին համար, որոշ [illegible] ամսականով այս պաշտօնին հետամտեցող բոլոր դասատուներ իրենց ներկայանան 'ի Գրատան փակեր. Ի Ղալաթիոյ խան թիւ 13, և Մ. Յ. Արամեանի հետ խօսիլ ։

A. SPONT

EXTRAIT DE LEGUMES

Ա. ՍՓՕՆԹ

ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ԼԷԿԻՒՄ

Թանձրուք (չորցածներու) դալար եւ համ առած:

ԳՕՆՍՕՄԷ

Պատրաստ թան պատրաստուած.

ԺՈՒԼԻԷՆ

Զանազան ընտիր անուշներէն

ՀԻՒԹ ՄՍՈՅ

Ա. Ցեւտէ Լիէպիկի գրութեան չինուած եւ երաշխաւորեալ, կը գտնուին փարիզ, Րիւ Բօվէ փողոց 7, եւ ամեն նպարեղէն վաճառողաց քով:

TCHITLI

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

ՉԻԹԼԻԻ

ԳՐՈՒՍԱՅԻ ՄՕՏ

Կայսերական հրամանագրով հաստատեալ

Այս հանքային ջուրն Եւրոպայի մէջ գտնուած մի եւ նոյն կարգի ջրոց ամենէն նախ հետ կրնայ մրցիլ իւր բուժական յատկութեամբք:

Կը վաճառուի մեծ եւ փոքր քանակութեամբ՝ Կ. Պոլիս՝ վաճառատան ընկերութեան կեդրոնատեղին Սուլթան Համամ թիւ 11, Կ. Պոլիս Եէնի Ճամի փողոց թիւ 16, 18, 20 եւ 22 Տէլլա Սատ-ատի գեղարանը եւ մայրաքաղաքիս ամեն դեղարանները:

Այս լրագիրս շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը: Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Չինիլի խանը վերի յարկը թիւ 15 Մասիսի խմբագրատան իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձինքը:

ԻԶՄԻՐ. Աւետիս աղա Տէմէճեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչիկ էֆ. Լաթիֆեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Աւետեան աղա Թանկըրեան.
ԹԷՔՖՈՒՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Կորդավեան.
ԱՏՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ. Գէորգ աղա Մ. Պետոյեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էլմասեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Ջաքարեան.
ՄՈՒՇ. Միհրան աղա Փօթիկեան.
ՎԱՆ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՅՈԶՂԱՏ. Միհրան աղա Աչգեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Սարգիսեան.
ԱՐԶՆԿԱՆ. Թադէոս աղա Բաղդասարեան.
ՍԻՒՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ աղա Վարդանեան

Որոնց քաղաքներէն բաժանորդագրութիւնները այս անձերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ:

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1873 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

ժամ — Բօղազէն ելնող շոգենաւները

2 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:
2 Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ.
2 15 Պէյքօզ. Բաշաբահչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկ.
3 Գավաքէն Մէգարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
3 30 Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթա. Գուզ. Պէշիկ. Իւսկ. Գապաթ.
3 Պէօյիւքտէրէէն. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշաբ. Գանլը. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուք. Իւսկիւտար.
5 Եէնիմահալլէէն Մէգարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:
5 Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօզ. Բաշաբ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանի. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուք. (Բանդարմայէն վերջը ժամը 4 1/2ին)
6 15 Մէգարպուրնէն Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ.
7 Եէնիմահալլէէն. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Գանլըճա. Ռ. Հիսար. Գանտիլլի. Արնաւուտքէօյ. Պէյլէրպէյի. Օրթաքէօյ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար.
7 45 Արնաւուտք. Գուրուչ. Օրթաք. Գուզկունճ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ.
8 Եէնիմահալլէէն Մէգարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:
8 15 Պէօյիւքտէրէէն. Պէյքօզ. Բաշաբ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուք. Իւսկիւտար:
8 45 Մէգարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ. Ըսթէն. Պօյաճ. Պէպէք. Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ:
10 15 Եէնիմահալլէէն. Մէգարպ. Պէօյիւք. Թարապիա. Եէնիք. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Արնաւ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:

Կամուրջէն ելնող շոգենաւները

2 15 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Պօյաճ. Ըսթէ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ:
2 15 Գապաթաշ. Իւսկիւտար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյի. Արնաւուտքէօյ. Գանտիլլի. Ռ. Հիսար. Գանլըճա. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Պէյքօզ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ:
4 Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ.
4 30 Իւսկիւտար. Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի. Հիսար. Գանլըճա. Բաշաբահչէ. Պէյքօզ. Պէօյիւքտէրէ.
5 30 Պէշիկթաշ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Եէնիք. Պէյքօզ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէգարպուրնու. Եէնիմահալլէ:
6 15 Իւսկիւտար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Արնաւուտքէօյ:
6 45 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտք. Գանտիլլի. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէգարպ:
8 15 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պէպէք. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ.
9 30 Գուզկունճուք. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլըճա. Բաշաբահ. Պէյքօզ. Պէօյիւքտէրէ. Մէգարպուր. Ք. եւ Ա. Գավաք.
9 45 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Արնաւ. եւ անկէ ուղղակի [illegible]:
10 30 Պէյլէրպէյի. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլլի. Ա. Հիսար Գանլ. Բաշաբ. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքտ.
10 30 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Ըսթէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէգարպ. Եէնիմահալլէ:
11 Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Ա. Հիսար. Գանլըճա. Բաշաբահչէ. Պէյքօզ:
11 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Արնաւուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ:
11 30 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ:
12 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ:

Իւսկիւտարու շոգենաւաց երթեւեկութիւնը.

ժամ	Իւսկիւտարէն կամուրջ.	ժամ	Կամուրջէն Իւսկիւտար.
2		2 15	
2 30		2 40	
3		3 10	
3 30		3 40	
4		4 10	
4 30		4 40	
5		5 15	Պէշիկթաշ հանդիպելով
5 30		6	
6 20		6 40	
7		7 15	
7 45		8	
8 15		8 30	
8 45	Պէշիկթաշ հանդիպելով	9	
9 10		9 30	
9 40		10	
10		10 20	
10 30		10 40	
10 40		11	
11		11 15	
11 25		11 30	
11 40		11 50	
12		12 5	

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY		NORTHERN ASSURANCE COMPANY	
ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԸՆՏ ՄԷՐՔԷՆԹԱՅԼ		ՆՈՐԹԸՐՆ	
Լոնտրայի եւ Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն	Անգ. Լր.	Լոնտրայի եւ Ապէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն	Անգ. Լր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	250,000	Վճարեալ դրամագլուխ	100,000
Պահեստի դրամ հրդեհ.		Պահեստի դրամ հրդեհ.	
Կեանքի վրայ	896,000—846,000	Կեանքի վրայ	250,000—350,000
1872ին հրդեհի վրայ հասոյթը	794,000	Զուտ հասոյթ	270,000

Ստորագրեալք՝ իրենց բարեկամի յանձնարարած եւ այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միայնակ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն:

Ապահովութեանց կորուստները կը բաշխուին երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանում մը, եւ այսպէս ապահովութեան դիւրութեան աւելցուցին՝ ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բռնողներու ներկայանալ:

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ ինչպէս Ղալաթիոյ եւ Պերայ մէջ նոյնպէս մնացեալ թաղերու վերջերը եւ գաւառները:

Գիներուն եւ աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միայնակ ընկերութեանց գրասենեակը Ղալաթիոյ [illegible] թիւ 3:

Ընդ. գործակատարք

Վ. Ի. ՍՄԻԹ — ՖԻՆ ԵՂԲԱՐՔ

LLOYD SUISSE

ԼՈՅՏ ՍՈՒԻՍ

Ապահովութեան ընկերութիւն ցամաքի ծովու եւ գետոց վրայ ապրանաց փոխադրելեաց համար.

Ի ՎԻՆԹԷՐԹՈՒՐ

Կապահովէ վաճառք, դրամ եւ այլն. ծովու եւ գետոց վրայ Եւրոպական Հելլենական եւ Օսմանեան շոգենաւներով եւ առագաստանաւերով եւ ցամաքի վրայ ալ երկաթուղիներով փոխադրեալ վաճառաց դէմ ինչպէս նաեւ բանակով ամեն կարգ դրկուած կնքուած նամակներ եւ ծրարներ:

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր Գործակալ	Գործակալ
ՀԷՐՄԱՆ ՀԷԼՓԻՆԿ	ԱՂԷՔՍԱՆՏՐ ԲԷԳՄԷՋ
ի Ղալաթիա	ի Պահճէ գաբու

ԼԱ ԺԻՐՕՆՏ

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ, ԿԱՐԿՈՒՏԻ ԵՒ ԱՆԱՍՆՈՑ ԿՈՏՈՐԱԾԻ ԴԷՄ

Կապահովէ, տուներ, կարասիներ, վաճառատուներ, վաճառքներ եւայլն եւայլն, մինչեւ անգամ փայտէ շէնքեր հրդեհի դէմ, եւ անասնոց կոտորածի դէմ, չափաւոր գնով եւ յաջողակ պայմաններով թէ Կ. Պոլսոյ եւ թէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ. վնաս մը պատահած ժամանակ, ստորագրեալս անմիջապէս կը վճարէ ծախքը եւ ուղղութեամբ բոլոր յանձն առած պայմանները:

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ համար

ԱՂԷՔՍԱՆՏՐ ԲԷԳՄԷՋ Ի ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ